

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 2

urn:nbn:de:bsz:31-103771

Comment. in Curtium. lib. 8. c. 1. n. 40. 41. 48. 52. & c. 2. n. 1. 2.

8, 1, 40. *IVRG ANTES*) Optime iuncta hæc, iurgantes monentesque nec adfentior Acidalio rescribenti iurgentes.

8, 1, 41. *DEFENSVM*) Monet hic locus, vt in hac historia corrigam insignem illum Orofii 3, 18. Clitus cum in conuiuio fiducia amicitie regis, aduersus regem, sua opera patri Philippo preponentem, memoriam patris tueretur, ab offenso frustra rege venabulo transfossus, commune conuiuium moriens cruentauit. Vides in nonnullis diuersum abire à Curtio; tum omnia in Alexandri inuidiam intendere. Sed ista mitto: illud autem ab offenso frustra rege, ineptum est. fuit ab defenso, quod mutauit qui historiam defensi ad Granicum ab Clito regis hic tangi non animaduertebat.

8, 1, 48. *SPATIVM ANIMO DET*) Iuuenal. Sat. 6, 222.

Nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa est.

Langlæus Semestr. 11, 2. hoc & aliis exemplis ostendit, iratum principem non debere de capite hominis statuere.

8, 1, 52. *HASTA TRANSFIXIT*) Orofius 3, 18. venabulo transfossus facit; quidam apud Arrian. 4, 2, 9. *hæsta*; alii *sarissa*: Seneca de ira 3, 22, 8. *laxica*. Plutarchus cap. 92. *αἰχμή* vocat. Sed *δοξῆνος* Lucian. in dial. mortuor. XIV.

AD PHILIPPVM) Pal. 1. vna voce auctior; ad Phil. pergem: forte fuit ad Philippum regem. quippe quem præfers Alexandro regi. Illis i nunc &c. respicit Curtius Virgilium 2, 547.

*referes ergo hæc & numius ibis
Pelide genitori: illi mea tristia facta,
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.*

Affinia sunt Marcelli accusatoria ista in Thraseam apud Tacit. 16, 28, 6. *Non illi consilia hæc, non magistratus, aut Romanam urbem videri. Abrumperet vitam ab ea ciuitate, cuius caritatem olim, nunc & aspectum exuisset.*

8, 2, 1. *TRANSACTA PERPENDIMVS*) Gnome insignis quam eandem à Menandro expressam ad Tacitum, Taciti Salus notauit, dignam cum ipsa Taciti iterum hic notari, vt & Curtii cum suis, & hæc cum Curtii contendatur, lucem à se iniuicem lucaturæ vniuersæ. Menander, vt Stobæus citat:

*Ὅσδ' εἰς ἔξινδερ' ἰξυμαερίων, πόσος
Ἀμαρτήρ' τὸ μίγδ' ὄ, ὕσ' ἔγγ' ὀ' ὄρ'.*
Peccando, molem nemo peccati videt;
Commissa demum, mente fera perspicit.

Tacit. 14, 10, 1. *A Cesare perfecto demum scelere magnitudo eius intellecta est &c.* Quid autem ni Lipsii etiam ipsius adscribam? non hercule venuste minus elatam, & quam spreuisse sane cuius nefas, religio autem mihi sit vel præteruisse. Ille ibidem: *Currinus ad scelus præcipites, quod sedente impetu, veris mox pretiis astimamus.* Acidalius.

QUIPPE REX) Egregia narratio, & plane vt fieri voluisset Lucianus, de conscribenda historia: vbi dicit scriptorem rerum nullos in mentionem earum adferre debere adfectus, neque angere, exempli causa, in describenda Cliti cæde, dummodum perspicue exponit. hoc enim velle videtur eo loco Lucianus: nam interpres, aliud.

8, 2, 2. *IMMODICA LIBERTATE*) Haud postremi nominis politicus, de iure Mai. 3, 13. hoc interpretatur de Alexandro, qui sit abusus licentia absoluta: ita inuertitur quasi ex proposito Curtii sensus. Fraudi forsitan fuit, quod in quibusdam impressis sic distinguitur. *Videbat tunc immodica libertate abusum. Sed alioquin egregium &c.* Vt videas vna sepe distincti iuncta luccin afferri toti alieni periodo. Sic apud Caesar. de B. Ciu. 3, 18. f. dist. *Bello perfecto ab iis Cesar hæc dicta cognouit &c.* Vide Iudicem, in distinctio.

Ggg 2

REX

REX) Hoc emphatice dictum accipe. rex quum esset, carnificis operam exercuit.

VINO IMPVTARI) Recurre ad illum locum 6, 11, 28. de Hegeloch: *virumne vino grauatus effudisses illa.* Et quæ nos ad epigramma 25. Martialis, quod Procillo inscribitur lib. 1. Raderus.

8, 2, 3. **POENITENTIAM)** Quo nomine laudat Alexandrum Arrianus 4, 2, 11. *quod statim maleficii poenitentia ductus fuerit:* & 7, 5, 21. *id soli ipsi inter veteres reges tanquam eximium ac genuinum quiddam adscribit.* Plerique enim, tamesi alicuius delicti consciis sibi sint, uenies id ut recte factum, obtegere culpam suam putant: inique statuemes &c. Merito tamen Alexandro præfert laudatissimum regum Alphonsum Æn. Syluius in Comment. ad Panorm. de dictis & factis Alphonsi 1, 11. vtriusque verba digna memoratu: Panorm. *Cum poculum quo rex ipse biberat, Caspari generoso adulescentulo dari iuberet, & Pirretus pincerna Casparis inimicus, quamuis sonel bis & tertio insus dare, renueret; permotum regem surrexisse aiunt, pugionemque strinxisse, ac fugientem Pirretum adsecutum, ne iam prehensum iratus ferret, pugionem in media ira abiicisse.* Sylu. *Wenceslaus rex Bohemæ, Sigismundi frater &c. ministri offensus verbo è mensa consurgens, arrepto pugione amicum interfecit. Alexander Macedo correpto telo in Clitum, per mortem charissimi hominis ira sua satisfacit, sibi se non satisfacisse poenitentia facti docuit.* Melior itaque Alphonsus viroque &c. Etiam M. Antonii moribus inerat simplicitas: nec cito ad seculi admittit animam aduertebat: *verum ubi res perperam actas ienserat, ilico poenitentia subibat eius animum, culpamque ingenue etiam ad eos ipsos agnoscebat, ad quos res acta, iniuriaque pertinebat.* Plutarch. in vita cap. 31. *Laudat id in Ludouico suo Cominæus lib. 1. fin. Quum enim forte ob intemperantiam lingua lapsus esset, & durior fuisset, mox agnouit culpam, & conuersus ad eum quem offenderat: non me lateo, inquit, obfuisse mihi linguam, sed & profuit aliquando: nunc autem, ut quod illa peccauit emendem, equum est; ac simul quum ad eum modum familiariter agere, donec aliquid daret non contemnendum. Vbi recte subiicit. Est profecto magnam DEI beneficium agnoscere quod vitiosum est, ac mentem ad meliora conuertere.*

8, 2, 4. **ERGO HASTAM)** Scripsit Ianus Gruterus ad illum Taciti locum 15, 36, 3. *Facinorum recordatione nunquam timore vacuus, nobile caput, cui fecit hanc inscriptionem: Conscientia eis pro pana, qui supra panam.* vbi plurima ex nobilissimis scriptoribus de facinorum conscientia, quem ego locum indigito tantum, non transcribo, quia prolixissimus est, sed totus tamen huc facit: quem ipsum Curtii locum à Grutero præteritum miror, cum vel maxime ad institutum faceret, & interim alia ex eodem producat. Raderus. Collegit eius generis plurima Arnisaus de Repub. 2, 3, 9, 4. &c.

8, 2, 6. **ANNIVERSARIUM SACRIFICIUM)** Arrianus 4, 2, 5. *Diem quendam apud Macedones Baccho sacrum esse ferunt, atque Alexandrum quorannis Baccho sacrificare solitum, tum temporis neglecto Baccho Diostaris sacrum fecisse.* Aliam rationem assignat Plutarch. cap. 21. *admissum per temulentiam in Clitum facinus, illamque contra Indos Macedonum ignauiam, quasi rudem relinquentium expeditionem suam & gloriam, ad iram & inuidiam retulit Liberi patris: nempe quod patriam eius, Thebas, euertisset.*

8, 2, 7. **AMICORUM ANIMOS)** Haud immerito erant attoniti, tam recentis exemplo infidæ & periculose regum amicitia. quarum multa documenta reperies apud Piccart. obseru. hist. 13, 9. idemque argumentum facunde exsequitur Scianus Enekelii. Vide & Gruteri discursus in Tacit. cap. 38.

8, 2, 8. *GRATIAM RETULI*) Merito igitur hunc tanquam confessum reum, in catalogum ingratorum retulit Sabellicus ex emp. 7, 2.

DVO FILII) Mileti oppugnationem Arrianus 1, 6, 23. Plutarch. cap. 27. & Diodorus 17, 22. exponunt, sed nullus filiorum Hellenices ullam mentionem fecit, contenti caput rerum, singularibus, quod plerumque fit, neglectis, attigisse. Raderus. Meminit tamen eius rei, eodem fere quo Curtius modo Arrian. 4, 2, 12. nisi quod locum ubi occubuerint, non signat.

8, 2, 9. *SEPVATORVM*) Vnum Clitum intelligens, pro recepta loquendi consuetudine, plurali utitur. Sicut plane apud Arrian. 4, 2, 12. *Φιλίων τῶν φίλων* amicorum interfectorem se appellat, cum præter Clitum neminem ex amicis intermisisset. Ita Livijs 9, 18, 3.

8, 2, 12. *IURE INTERFECTVM*) Præcipuo instinctore Anaxarcho, ut testatur Arrianus 4, 2, 14. cuius verba bona fide referentem Popmam non opus erat reprehendi. Dixit enim Anaxarchus, *singi iustitiam Ioui assidere, quia quicquid à Ioue decernitur, id iuste factum esse censei debeat. oportere igitur, quæ à magno rege fierent, iusta existimari.* nimirum quia regis potestas atque etiam nomen inprimis tribuebatur Ioui, Anaxarchus alios quoque magnos reges, eodem iure censei æquum putabat. quod velex Plutarchi Themist. c. 48. colligas. nec vlla est suspicio, eum restringi hæc voluisse ad eum tantummodo regem, qui Iouis filius esset. Nec sane pro hac interpretatione vnum verbum in Diogenis Anaxarcho. Eodemque modo refertur id apud Plutarch. cap. 5. ad princip. indoctum: *Anaxarchus Alexandrum consolans ob Cliti eadem animi se angentem, aiebat, Ius & Fas Ioui assidere, ut quicquid rex (nimirum quilibet absoluta potestate præditus) agat id fas iustumque putetur.* & in Alexand. cap. 93. *πῦρ τὸ ἀρχαῖον τῶν τῶν ἀρχαίων & θεῶν, quicquid agatur à dominante, iustum esse.* Quam insanam consolationem, omnibusque istis locis merito explosam, postea Athenienses conuertisse videntur in adulationem Demetrii Poliorcetae. *Scierunt enim, videri pop. Atheniensi, quicquid iussisset rex Demetrius, id & apud deos fas, & ius apud homines esse.* Plutarch. Demetrio cap. 29. Ceterum Curtius infra 8, 8, 22. à Callisthene reuocatum ad vitam Alexandrum scribit, nulla Anaxarchi mentione, quod quomodo concilies, discas ex Plutarcho Alex. cap. 93. nimirum & Anaxarchum quo dictum est modo eum crexisse; & Callisthenem placida & modesta oratione.

SEPVLTURA PROHIBITVRI) Quasi damnatum & iure occisum, quæ summa apud Græcos ignominia, caruisse sepultura. nam *ἀνομήτοι*, tyranni, proditores, & hoc infame & execratum genus hominum sepultura prohibebantur, quod ex variis scriptoribus testatur Alexander Neapolitanus 6, 14. Raderus. Adde notam supra ad 3, 2, 19.

8, 2, 14. *XENIPPA*) Nec ista Xenippa vsquam extra Curtium reperienda, ab nullo geographo, scriptore, historico consignata vel expressa. Fides tota penes Curtium est, qui haud dubie ex Græcis auctoribus, qui hodie desiderantur, hæc Xenippa accepta in suo volumine posuit. Raderus.

8, 2, 18. *NAVRA*) Apud Arrianum 4, 3, 17. est *Nausaca*, statim post Spitamenis eadem. Apud alios quidem nihil prorsus de hoc nomine. Glareanus. At ego apud Arrianum in Erythraei maris periplo lego hanc vocem: *Deinde Naura & Tyndis prima seu maxima Linyrica provinciae emporia.* Tyndis autem est Ptolemæo ciuitas & fluvius intra Gangem in India, sicut & Naura regio Arriano videtur intra Gangem, ut magnopere dubitem, vtrum hic non sit potius cum Glareano *Nausaca* legendum, de quo loco etiam Arrianus infra, non certe multum à Baëtris & Muracanda remotis. Favet etiam huic scripturæ codex Constantiensis Ms. qui *Naura* habet pro

Nautaca; vltima credo syllaba amissa vel omiffa. [Proxime accederet Aldus, qui *Nautaiam* habet] Strabo lib. 11. Syfimithris petram in Bactriana constituit. Bactriana autem cis Indum, nec intra nec extra Gangem est. Lymyrica autem est in India Austrum versus, vt ex periplo Arriani intelligi potest. Seruo tamen *Naura*, quam scripturam & Alex. Neapolitanus 1, 24. & Tiraquellus agnouit, quamuis apud Alexandrum vitiose sit scriptum *Mauros*, pro *Nauros*, quorum regio iuxta Bactrianos est. Arrianus 4, 4, 1. hanc petram in Paratacis intra Bactrianam collocat. Itaque *Nautaca* aliam prouinciam apud Siculum 17. & Arrianum reperio. Arrianus autem 4, 4, 1. hanc petram eiusque dominum, communi nomine *Chorienem* appellat. Hunc *Chorienem* Strabo lib. 11. cum Curtio *Syfimithrem* vocat. Raderus.

8, 2, 19. *COIRE CVM LIBERIS*) Infandum scelus, & per quod iure gentium incestus committitur. l. fin. de R. N. sed viderit ibi Paulus, quid appellet ius gentium. Ecce enim quod nos merito quidem abhorremus, probabatur *Arabibus*, *Perfis*, *Assyriis*, *Parthis*, *Medis*, *Aegyptiis*, *Phrygiis*, *Galatis*, *Aethiopiis*, *Indis*, *Scotis*, *Hibernis*, *Nauae* regionis incolis, *Nomadibus*, vt ex variis auctoribus ostendit Tiraquellus leg. Connub. 7, 30. 32. 33. & Alexandri dies Genial. 1, 24. Quibus accedunt haud pauci ex incolis terrarum recessus repertarum. Eo respicit Ouidianum illud *Metamorph.* 10, 331.

gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur

Euripides in *Andromache* vers. 173. τοῖς ἐν πᾶσι τὰ βέβαια γένε', Πατὴρ ἢ θυγάτηρ, παῖς τε πατρὶ μὴ νόταυ &c. Orosius 1, 4. à Semiramide hunc morem introductum ait. Theodoretus contra Graecos Orat. 9. de legib. ait, Perfas ex Zarada cuiusdam instituto matribus misceri. Quem Theodorus Mopsuestias apud Photium Cod. 81. appellat *Zaradem*: Agathias lib. 2. de bello Goth. *Saradem*, quo nomine etiam Zoroastrem vocari affirmat. Apud Perfas autem incestam eam consuetudinem aliquando viguisse, praeter citatos à Tiraquello, certum est ex Minutii Octauio, Chrysostomo de Virg. cap. 9. Iuliano Imp. apud Cyrillum lib. 4. Gregor. Nysseno in epist. contra fatum, Aliano hist. anim. 3, 47. & Tatiano contra Graecos fol. 283. Philone de special. legib. *Machlyes* & *Auses* eodem more pollutos fuisse facile est colligere ex Herod. 4, 180. item *Carmanianis*, ex Plinio 5, 8. Lactantio 3, 21. Aristot. Polit. 2. pr. Platone de Rep. 5. & Solino cap. 43. *Chaldaeos* ex Caesario apud Glycam & Cedrenum in rebus Alexandri. Sed & *Macedones* suspecti sunt Tertulliano Apologet. cap. IX. f. Apud Laërtium Pyrrho hac consuetudine & aliis similibus demonstrat, idem aliis bonum aliis malum putari. Quomodo & Cornel. Nepos procemio: non eadem omnibus esse honesta atque turpia, sed omnia maiorum institutis iudicari. Eodemque sensu Artabanus in Plutarch. Themist. cap. 46. Summus gentilium philosophus Ethicor. 1, 3. Τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντοτε ἔχεται διαφοράς, ὥστε δοκεῖν νόμος μόνος εἶναι, φέρεται ἢ μή. Quorsum haec? vt nempe constet, certos indubitatosque bonorum & malorum fines constituere, non esse naturam, sed gratiam.

8, 2, 20. *TERGO PETRA CLAUDEBAT*) Fauces regionis à fronte praeterfluens torrens, à tergo petra obiecta munitabat. haec vera lectio, quam frustra impugnant alii.

8, 2, 22. *AC VALIDAS*) Consensum librorum secutus ita restitui: fecerant alii, *munitas valida manu barb. tuebantur*. non male, nisi quod Curtiosum abstulerunt sensum, qui aequè bonus. *angustias munitas ac validas, barbari manu tuebantur*. manu dixit, id est vi & armis. Indicem vide.

8, 2, 25. *OKARTEN*) Hoc nomen multis modis scribitur: nec enim

puto

Comment. in Curtium. lib. 8. c. 2. n. 26. 36. & c. 3. n. 1. 2. 6. 9. 15.

puto diuersa esse omnia ista, sed vnum, Oxartes, Oxathres, Oxyartes, vt apud hunc aut illum auctorem, solum in barbaris nominibus dubitatione, varie reperias. Interim vnum illud nomen pluribus fuisse commune, non nego: idque cum aliis hoc genus accurate in Indice notatum inuenies.

8, 2, 26. *AD AVGENDAM FORMID.*) Sæpius vsurpatum, vt suadentes vim etiam ostendent: *mistis precibus minisque*, vt apud Liuium 4, 25, 13. quod epist. 7. Plato vocat *δύστροις μυστομύθαις ἀράχαις*. Fecit idem Alexander supra 7, 11, 22. vnde magis clareat, recte me emendasse in Tacito 15, 27, 5. *Simul vt consilio terrorem adliiceret*. *Mogistanas Armenios qui primi à nobis defecerant, pellit sedibus &c.*

8, 2, 36. *IS PEDES*) Iustinus 15, 3, 11. de Lysimacho: *In India infestanti regi quosdam palantes hostes, cum à satellitum turba, equi sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas harenarum moles comes cursus fuit. Quod idem antea Philippus frater eius cum facere voluisset, inter manus regis expirauerat. Simile Suetonius de Galba cap. 6. f. *campestrem excursionem secuto moderatus, etiam ad essedum Imperatoris per viginti passuum millia cucurrit. Capitolinus de Maximino cap. 3. Ad pedes Imperatoris equitantis accessit. Tum volens Senerus explorare quantus in currendo esset, equum admisi multis circuitonibus, & cum Imperator laborasset, neque ille accurrendo per multa spatia desisset, ait ei, quid vis Thracice? numquid delectat luctari post cursum? Tum ille, Quantum libet (inquit) Imperator. De aliorum mirandis curtib. vide epistolam 59. Lipsii ad Italos & Hispanos. Nescio autem an de hac historia capiendus Ælianus hist. var. 10, 4. Alexander tertium quadringentis stadiis continuo itinere confectis, antequam quietem caperet exercitus, cum hostibus conflixit, & eos vicie, tertium reddidi illud regis quod est in textu, eum vocula ter vbicunque poneretur, ambiguum faceret sensum.**

QVINGENTA) Ex variis numeris hic visus est maxime consentaneus: essent miliaria nostratia sedecim fere, minus triente.

8, 3, 1. *NON QUAM FATIGATA*) Quod alias solenne. Lucas 2, 727.

lassata triumphis Desciuit fortuna

Liuius 9, 17, 6. *Pt alios reges claros ducesque omittam; magna exempla casuum humanorum: Cyrum, quem maxime Graeci laudibus celebrant, quid nisi longa vita sicut Magnium modo Pompeium, vententi preebuit fortuna? Quod aspexisse videatur Seneca ad Marciam 26, 4. *Rege sine tibi nominem felicissimos futuros, si maturius illos morti instantibus subtraxisset malis? An Romanos duces, quorum nihil magnitudini deerit, si aliquid atati detraxerit? Sic intellige Tacitum 15, 6, 2.**

8, 3, 2. *COMITEM TRAHBAT*) Quomodo Rhadamistus apud Tacitum 12, 51, 1.

8, 3, 6. *EIS FORTUNA*) Vulgo hæc neutrum Curtius voluit præcipere: si tamen hoc saltem voluit, neque omnibus omisissis sic potius scripsit *quancumque fortuna fecisset sibi. Mortem ded. esse leniorem.* Neque tamen vel hoc affirmato, Acidalius. De pronomini reiectione adsentior: de distinctione mutata non item.

8, 3, 9. *GLADIUM STRINGIT*) Iuditha similitimum facinus, similitimoque modo patratum, nisi quod illa sanctissima herois, hostem numinis & patriæ, hæc amantissimum sui maritum, illa pie, hæc impie interfecerit. Raderus. Sic etiam Belites quinquaginta, vna excepta Hypermnestra, viros suos occidisse leguntur. Quid. Epist. Heroid. 14.

8, 3, 15. *EXEMPLAR TRANSFERRET*) Sic Cicero pro Deiot. cap. XII. *Quæ est ista tam impudens, tam crudelis, tam immoderata inhumanitas? Idcirco in hanc urbem venisti, vt huius urbis iura, & exempla corrumperes, domesticaque tua inhumana.*